

FERNANDO ARAMBURU
ELS FALCIOTS

Columna

FERNANDO ARAMBURU
ELS FALCIOTS

Traducció de Cristina Sala, Jordi Boixadós i Núria Parés Sellarès

COL·LECCIÓ CLÀSSICA

TÍTOL ORIGINAL: *LOS VENCEJOS*

PRIMERA EDICIÓ: SETEMBRE DEL 2021

© FERNANDO ARAMBURU, 2021

© DE LA TRADUCCIÓ: CRISTINA SALA, JORDI BOIXADÓS I NÚRIA PARÉS SELLARÈS, 2021

© TUSQUETS EDITORES, S. A.

© COLUMNNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.

AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA

ISBN: 978-84-664-2819-4

DIPÒSIT LEGAL: B. 9.659-2021

FOTOCOMPOSICIÓ: MOELMO

www.columnnaedicions.cat

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

Índex

Agost	13
Setembre	69
Octubre	125
Novembre	185
Desembre	237
Gener	293
Febrer	351
Març	409
Abril	467
Maig	525
Juny	583
Juliol	639
Sis dies després	699

I

Arriba un dia en què un, per més obtús que sigui, comença a comprendre certes coses. A mi em va passar a mitja adolescència, potser una mica més tard, perquè vaig ser un noi de desenvolupament lent i, segons l'Amalia, incomplet.

L'estranyesa inicial va anar seguida de la decepció i des d'aleshores tot ha estat arrossegat-se pel fang de la vida. Va haver-hi èpoques en què m'identificava amb els llimacs. No ho dic perquè siguin lletjos i viscosos, ni perquè avui jo tingui un mal dia, sinó per la manera que tenen aquestes bestioles de desplaçar-se i per l'existència que tenen, dominada per la lentitud i la monotonia.

No duraré gaire. Un any. Per què un any? Ni idea. Però aquest és el meu últim límit. L'Amalia, a l'apogeu del seu odi, em solia retreure que no he madurat mai. Les dones posseïdes pel rancor solen escopir aquesta mena d'improperis. La meva mare també odiava el meu pare, i jo ho entenc. Ell també s'odiava a ell mateix, la qual cosa explica la seva propensió a la violència. Quin exemple que ens van donar al meu germà i a mi! Ens eduquen de puta pena, ens trinxen per dins i després esperen que siguem cabals, agraits, afectuosos, i que prosperem.

No m'agrada la vida. Pot ser que la vida sigui tan bella com afirmen alguns cantants i poetes, però a mi no m'agrada. Que no em vingui ningú amb alabances al cel del crepuscle, a la música

i a les ratlles dels tigres. A la merda tota aquesta decoració. La vida em sembla un invent pervers, mal concebut i encara més mal executat. M'agradaria que Déu existís per demanar-li explicacions. Per dir-li a la cara el que és: un sapastre. Déu deu ser un vell verd que es dedica des de les altures còsmiques a contemplar com les espècies s'aparellen i rivalitzen i es devoren les unes a les altres. L'única disculpa de Déu és que no existeix. I tot i així li nego l'absolució.

Quan era petit m'agradava la vida. M'agradava molt, encara que no me n'adonava. A les nits, just després de ficar-me al llit, la mare em besava les parpelles abans d'apagar el llum. El que més m'agradava de la mare era la seva olor. El meu pare feia pudor. No en el sentit de la pestilència, sinó que desprenia, encara que es posés perfum, una olor que em provocava un rebuig instintiu. Un dia (jo devia tenir set o vuit anys), a la cuina, mentre la mare era al llit per una de les seves migranyes, veient que em negava a menjar-me un filet de fetge i em venien arcades només de mirar-lo, el pare, furios, es va treure el penis enorme i em va dir: «Si mai vols tenir-lo així t'has de menjar aquest fetge i molts més». No sé si al meu germà li va fer mai el mateix. A casa mimaven més el meu germà que a mi. Els meus pares el devien veure fràgil. Ell opina el contrari i considera que l'afavorit era jo.

De jove, la vida ja em va començar a agradar menys, però encara m'agradava. Ara no m'agrada gens i no penso delegar en la Naturalesa la decisió sobre l'hora en què hauré de tornar-li els àtoms prestats. He previst suïcidar-me d'aquí un any. Tinc prevista la data i tot: el 31 de juliol, dimecres, a la nit. És el termini que em concedeixo per posar en ordre els meus assumptes i per esbrinar per què no vull continuar vivint. Espero que la meva determinació sigui ferma. De moment, ho és.

Va haver-hi èpoques en què volia ser un home al servei d'un ideal, sense aconseguir-ho. Tampoc no he conegut l'amor veritable. El vaig fingir amb habilitat, de vegades per compassió, de vegades per la recompensa d'un grapat de paraules amables, d'una mica de companyia o d'un orgasme, com em sembla que

feia i fa l'altra gent. És possible que durant l'escena del fetge el meu pare m'estigués mostrant amor. El problema és que hi ha coses que un no comprèn perquè tampoc no les percep, encara que les tingui al davant, i perquè, a més, a mi l'amor per força no m'acaba de fer el pes. Soc un pobre home, tal com repetia l'Amalia? I qui no ho és? El que passa és que no m'accepto tal com soc. No em farà pena abandonar aquest món. Encara tinc un rostre agraciat, malgrat els meus cinquanta-quatre anys, i unes quantes virtuts de les quals no he sabut treure profit. Gaudeixo d'una bona salut, guanyo prou diners, tinc fàcil accés a la serenitat. Potser m'ha faltat una guerra, igual que al pare. El pare es resquitava del desig incomplert d'entrar en batalla practicant la violència amb la seva família, amb tot allò que li pertorbés el ritme vital i amb ell mateix. Un altre pobre home.

2

Estàvem passant les vacances d'estiu tots quatre en un poble de la costa alacantina. El pare, escriptor frustrat, esportista frustrat, erudit frustrat, es guanyava les garrofes ensenyant a la universitat; la mare, judiciosament decidida a alliberar-se de la dependència econòmica del marit, treballava en una oficina de Correus. Tocant a les finances, ens anava tan bé com pot anar a les famílies de classe mitjana a Espanya. Teníem un Seat 124 blau, comprat de primera mà; en Raulito i jo anàvem a una escola de pagament; a l'agost, la família es podia pagar el lloguer d'un apartament amb terrassa i piscina comunitària a prop de la platja. Estic a punt de dir que posseíem tot el que calia per ser raonablement feliços. A aquella edat, catorze anys, em pensava que ho érem.

M'havia quedat una assignatura per al setembre. Amb el butlletí de notes a la mà, la mare va exhalar un seguit de gemecs incriminadors i de seguida li va agafar migranya, i el pare, que era de reaccions més primitives, em va ventar una bufetada, em va dir ruc i, en acabat, va continuar llegint el diari. Res d'això no

alterava la placidesa de la meua vida. De fet, ja durant la infància volia ser pare de gran, per pegar els meus fills. Després ni tan sols vaig ser capaç d'alçar la veu a en Nikita i així ens va sortir el nen.

Durant les vacances que evoco aquesta nit, les de l'estiu en què vaig suspendre una assignatura, vaig ser testimoni d'una escena arran de la qual se'm va encendre una llumeta vermella d'alarma al cervell. Una tarda, mentre tornàvem de jugar a minigolf, vaig ficar una sargantana entre la samarreta i el clatell d'en Raulito. Coses de nens. Es va espantar. No era gaire fàcil per a ell tenir-me de germà. Un dia, quan tots dos ja érem adults, al final d'una celebració familiar em va acusar d'haver-li fotut enlaire la infància. Em vaig quedar mirant-lo. Què podia fer? Vaig optar per la sortida més còmoda. Li vaig demanar perdó. «En bona hora», va replicar, rosegat per un odi llargament incubat.

Quan va notar la sargantana a l'esquena, en Raulito es va sobresaltar de la manera còmica que jo desitjava suscitar. Va fer un pas en fals i, perdut l'equilibri, va caure per un terraplè pedregós contigu a un llimonerar. Es va aixecar com si res, però, quan es va veure els genolls ensangonats, es va posar a plorar a plens pulmons. Li vaig manar que callés. Que no s'adonava que em ficaria en un embolic? La mare va sentir els esgarips des de l'apartament i va sortir alarmada; el pare anava al darrere, tranquil, suposo que empenyat perquè un episodi familiar estúpid li havia interromput la lectura, la migdiada o el que fos. La mare va veure la sang i, sense preguntar què havia passat, em va propinar una bufetada. El pare, com amb desgana, me'n va propinar una altra. Per norma general, la mare pegava amb més fúria, però feia menys mal. Van portar en Raulito al dispensari de la Creu Roja, al passeig que vorejava la platja. Va tornar a l'apartament al cap d'una hora, amb un apòsit a cada genoll i els morros empastifats de gelat. Perquè després digui que no era el preferit de la família.

A mi em van castigar sense sopar. Tots tres estaven en silenci, asseguts a taula, clavant la forquilla en unes rodanxes grosses de tomàquet amb oli i sal mentre jo els observava d'amagat des del capdamunt d'una escala de cargol, amb el pijama ja posat. Volia fer un senyal al meu germà perquè més tard em pugés una mica

de menjar, però el molt burro no girava els ulls cap a mi. Sobre la cuina fumejava una cassola amb sopa. La mare en va servir un plat a en Raulito. El meu germà va acotar el cap com si volgués inhalar el vapor que li pujava a la cara. I jo defallia d'enveja i de gana. La mare es va atansar de nou a la cassola, aquesta vegada amb el plat del pare, i, quan ja el tenia ple, va escopir dissimuladament a la sopa. Escopir no és la paraula exacta. El que va fer va ser deixar caure un fil de saliva al plat. La saliva li va penjar uns instants dels llavis fins que se'n va desprendre. Tot seguit, va remenar el líquid amb el cullerot i va disposar el plat davant del pare. Des del capdamunt de l'escala em van venir ganes d'avisar-lo, però em vaig adonar que abans havia d'entendre què passava. Els meus pares discutien sovint. Que potser havien discutit i per això sopaven sense intercanviar paraules ni mirades? Em preguntava si la mare havia escopit mai al meu menjar. Potser les baves de la mare eren nutritives, però, aleshores, per què no les havia afegit al plat d'en Raulito? Per què discriminava el pobre querubí? Potser escopir d'amagat a la sopa del marit era un costum antic que havia après de petita, observant la seva mare o alguna de les seves tietes.

3

I, en cas que no em falti valor en el moment decisiu, què se'n farà, de la Pepa? No la puc endossar al Potacoixa, que prou fa cuidant-me-la alguna nit a casa seva. Encara bo que m'he concedit un any per deixar resoltes aquesta i altres qüestions de rellevància. La Pepa ha fet tretze anys. Diuen que cal multiplicar per set per esbrinar l'edat humana equivalent, encara que no es pot atribuir la mateixa esperança de vida a totes les races canines. Convertida en una senyora, la Pepa avui dia seria nonagenària. Què més voldrien els ancians d'aquesta edat que saltironar com ella. En realitat és d'en Nikita, o sigui que podria deixar l'animal fermat a la porta del seu pis d'okupes hores abans de posar fi als meus dies. De moment no se m'acut cap altra solució.

L'Amalia oposava una resistència tenaç a acollir animals de companyia a casa. No n'havíem tingut mai cap. Quan va sorgir la idea del gos, no parava d'enumerar inconvenients. Els gossos taquen, requereixen una atenció constant, s'omplen de paràsits, generen despeses, es posen malalts, es barallen amb altres gossos, s'esveren, mosseguen, pixen, caguen, fan pudor. Els agafes afecte i quan es moren fa molta pena. No em sembla que l'Amalia anés sobrada de delicadesa quan va calcular quant costaria una injecció letal.

Al principi jo tampoc no secundava la idea d'un gos a casa. El nano hi insistia amb l'argument que al seu millor amic de l'escola els seus pares n'hi havien regalat un, i ell no volia ser menys. Em vaig adonar que en Nikita augmentava la insistència quan estava sol amb mi. Aleshores vaig comprendre que m'intentava guanyar per a la seva causa d'amagat de la mare inflexible. Era evident que, per a ell, jo era el membre tou o més accessible de l'autoritat familiar. No s'expressava d'aquesta manera, però em costava ben poc endevinar-li el pensament. Allò, lluny de molestar-me, em va entendre. En el fons no hi havia menyspreu vers el seu pare, sinó una mena d'identificació. Camarades en la debilitat, només si uníem les nostres forces davant de la femella dominadora tindríem possibilitats d'aconseguir els objectius que ell i jo ens proposéssim. I, per descomptat, les vam unir. A partir d'un cert moment, vaig ser jo qui va mostrar més desig d'adquirir un gos. Per aconseguir aquest propòsit, vaig adoptar la mòdica d'un home analític, didàctic, professoral. Vaig fracassar. Vaig demanar consell a la Marta Gutiérrez, l'única persona de l'institut que m'inspirava prou confiança per exposar-li un assumpte privat. Li vaig preguntar si se li acudia una manera de persuadir una dona dura perquè cedís en una porfídia familiar. Ella va voler saber si em referia a la meva. «No, en general». «No hi ha dones en general». «Bé, doncs sí, a la meva». I li vaig explicar allò del gos i li vaig descriure amb pocs trets el temperament de l'Amalia. Em va aconsellar que l'escometés per la banda de la intel·ligència emocional, i jo li vaig contestar que l'havia entès talment com si m'hagués parlat en xinès. El que havia de fer, em va respondre, era fomentar la mala consciència en l'Amalia.

Com? Tant el meu fill com jo ens havíem de mostrar malenciosos i infeliços, per fer-li creure que era per culpa seva. Aleshores podia ser que se sentís injusta o com a mínim incòmoda amb ella mateixa, que comencés a dubtar i acabés cedint encara que només fos per tenir la festa en pau. Segons la Marta Gutiérrez, aquesta estratègia no sempre funciona, però per provar-ho no hi perdia res.

Va funcionar, si bé al preu d'acceptar un seguit de condicions i normes imposades per l'Amalia, que les va rematar amb una declaració rotunda: ella no s'ocuparia ni un instant de l'animal. Ni de treure'l a passejar, ni de donar-li menjar ni de res. I per demostrar que no parlava per parlar, el primer dia es va negar que la gossa s'hi acostés. La cadellita no devia entendre els gestos de rebuig i va insistir a enfilarse a les cames de l'Amalia mentre remenava la cua en un oferiment d'amistat. «Què esperes per acariciar-la?», li vaig dir a l'Amalia. Em va replicar assenyalant alguna cosa amb el dit índex: «I tu què esperes per netejar això?». La gossa s'havia pixat a la catifa. Primer amb aigua i un drap, després amb l'assecador, vaig aconseguir que no hi quedés cap marca. Ni olor. L'orina dels cadells gairebé no en fa, d'olor. L'Amalia, recelosa, es va posar de quatre grapes per comprovar-ho. Es va mofar de tots els noms que se'ns ocorrien a en Nikita i a mi. La vam desafiar: «Doncs posa-n'hi un tu». «Pepa», va dir, seca. «Pepa, per què?». «Per no res». I aquest va ser el nom que li vam posar.

4

La primera nota anònima que vaig trobar a la bústia estava escrita a mà, amb el text íntegre en lletres majúscules. «Deu ser cosa d'algun veí primmirat», vaig pensar. Tampoc no em va passar pel cap que amb aquella nota començava una sèrie que s'allargaria uns dotze anys. Vaig fer una boleta amb el tros de paper i, en sortir al carrer, al capvespre, el vaig tirar a un bassal. Només recordo que contenia una amonestació de dues ratlles escasses per

no haver recollit de terra les caques de la gossa. En una de les frases figurava la paraula *marrà*. Sempre porto almenys dues bosses preparades a la butxaca, però confesso que al principi (més endavant ja no) podia passar que jo caminés absort en les meves reflexions o pensant en les classes de l'endemà, o que simplement em fes mandra ajupir-me i, convençut que no em veia ningú, oblidés els excrements de la Pepa allà on haguessin caigut. És possible que la nota sense nom ni data anés dirigida a en Nikita, que de vegades també treia la gossa a passejar. No vaig dir ni una paraula del tema a l'Amalia.

5

Ignoro per què, al principi dels setanta, tots quatre vam viatjar a París i no, per exemple, a Segòvia, a Toledo, a qualsevol lloc més proper on la gent s'expressa en la nostra llengua. El pare xampurrejava una mica de francès; la mare, ni un borrall. És possible que una altra raó del viatge fos impressionar els veïns o demostrar als nostres parents que érem una família harmònica i pròspera.

Hi havia un riu. No estic segur de si aleshores en coneixia el nom o no, tant hi fa. No sabia dir tampoc quin pont creuàvem ni on anàvem en aquell moment. El que no he oblidat és que m'havia endarrerit uns sis o set passos. Al davant caminaven la mare i el pare, amb en Raulito entremig. El portaven agafat de la mà i semblava que estiguessin connectats a través d'ell. Em feia l'efecte que l'estimaven més que a mi. Pitjor encara, que l'estimaven a ell i a mi no, o que es feien càrrec d'ell i a mi em tenien abandonat. En qualsevol moment em podia atropellar un cotxe o una moto i ells, sense adonar-se de l'accident, continuarien el seu camí com si res. La idea del desinterès que em mostraven em feia patir. I allà hi havia una barana fàcil d'escalar i, a sota, el riu, d'aigües tèrboles i tranquil·les, sobre les quals s'emmirallava el sol de mitja tarda. Recordo bé el soroll de l'impacte i de la sorpresa que em va produir la brusca sensació de fred. Mentre queia, vaig sentir els crits d'una dona.

Abans que m'entrés aigua a la boca, vaig notar unes mans poderoses que em van estirar fins a la superfície. El pare va perdre les sabates al riu. Durant els anys següents, explicava amb orgull el que considerava la proesa més gran de la seva vida. En el fons estava encantat que se li hagués espatllat el rellotge, un rellotge de polsera aparentment valuós que temps era temps havia pertangut al seu pare. Li sortia la vena heroica moltes vegades. A l'hora d'escollir entre el rellotge i un fill, no havia dubtat.

Ni la mare ni ell no em van renyar. I la mare estava tan fora de si i tan agraïda que, enmig de la gent que ens rodejava al passeig que resseguia la riba, va abraçar el pare, xop de cap a peus, i li va omplir la cara de petons. Al pare li agradava fer broma dient que jo havia nascut dues vegades. La primera, m'havia donat la vida la mare; la segona, ell.

Recordo, a l'habitació de l'hotel, la cartera negra, el passaport, els francs en bitllets i altres pertinences del pare esteses perquè s'eixuguessin damunt dels mobles. A la nit, tots quatre vam celebrar en un restaurant que no m'havia ofegat i el pare es va beure una ampolla de vi tot sol. Es va fer una llàntia morada enorme a la pitrera de la camisa, però aquesta vegada a la mare no li devia semblar pertinent cantar-li les quaranta.

6

Ahir vaig anar a veure la mare. Com de costum, em vaig assegurar que el cotxe d'en Raúl no era a l'aparcament. Si hi és, no pujo. En altres circumstàncies no em fa res entaular-hi una conversa, però quan visito la mare la vull tota per a mi sol. Si res no ho impedeix, acostumo a anar a la residència una vegada per setmana, encara que últimament, ho confesso, he fallat una mica. És important comprovar que la mare rep un tracte digne a totes hores. De moment no tenim cap queixa. Sovint sol·licito informació sobre el seu estat de salut i procuro que el personal del centre s'adoni que inspecciono l'habitació i tafanejo l'armari i les pertinences de la meva mare. En Raúl fa el mateix. Va ser idea

seva que ens mantinguéssim alerta, fins i tot al preu de semblar corcons, i jo hi vaig accedir. A la residència hi ha vells a qui no visita ningú. Els porten allà com qui es desprèn d'un trasto inútil. Em puc imaginar que els cuidadors s'hi miren menys amb ells que amb els que tenen familiars que poden aparèixer d'un moment a l'altre i elevar una protesta a la direcció o publicar una crítica a la premsa o a les xarxes socials en cas que vegin que alguna cosa no està en regla.

Fa temps que la mare no ens reconeix. Això, al principi, va ser un cop dur per a en Raúl, que va arribar a demanar la baixa per depressió. Potser hi havia altres causes del seu trastorn que l'apagada cerebral de la mare havia agreujat. No n'estic segur ni tinc intenció de preguntar-l'hi. No descarto tampoc la possibilitat que el meu germà s'hagués inventat això de la baixa laboral per demostrar-me alguna cosa que finalment jo no he copsat, però que sens dubte vindria a confirmar que davant d'un determinat problema, assumpte, situació, ell ha obrat bé i jo malament.

El deteriorament mental de la mare va ser gradual. Entenc que l'Alzheimer l'exonera de l'anomenat sentiment tràgic de la vida. Només cal veure com es va apagant, sumida en l'apatia. Una vegada en Raúl li va portar una foto seva per si de cop i volta li venia un rampell de lucidesa. Encara hi és, el trasto emmarcat, ocupant lloc sobre la taula sense més utilitat que la que podria tenir un animal dissecat.

En la mesura del possible, ella està bé. Una mica torçada d'esquena i molt prima. Ahir, quan m'encaminava cap a l'ascensor, una cuidadora em va comunicar que la meva senyora mare acabava d'agafar el son. Em vaig acomodar al costat del seu llit i em vaig dedicar a observar-la. Adverteixo serenitat a les seves faccions, la qual cosa em dona molta satisfacció. Si la veiés patir, em tornaria boig. Respirava amb tranquil·litat i em semblava percebre la insinuació d'un somriure als seus llavis. És possible que, en somni, ella vegi imatges del passat, encara que dubto que sàpiga atribuir-los cap sentit.

Pressento que la mare continuarà amb vida l'any vinent per aquestes dates. Si aleshores algú li portés la notícia de la meva

defunció, no l'entendria. Ni tan sols notarà que he deixat de visitar-la. Vet aquí un altre avantatge de tenir Alzheimer.

En un moment donat, vaig atansar la boca a la seva orella i li vaig xiuxiuejar: «Em llevaré la vida l'últim dia de juliol de l'estiu vinent».

La mare va continuar dormint sense immutar-se.

Vaig afegir: «Una vegada et vaig veure escopir a la sopa del pare».

7

M'ha interessat molt una entrevista amb un conductor del metro. Ocupa una pàgina del diari. Tracta de les persones que es precipiten a les vies i de les seqüeles psicològiques que aquest fet, pel que sembla freqüent, deixa en l'home que presencia el suïcidi des de prop i no el pot evitar per més que s'afanyi a accionar els frens. No tots els suïcides aconseguen el seu objectiu. Segons les estadístiques, més de la meitat sobreviu, no rares vegades amb mutilacions horroroses. Aquest últim detall m'ha fet venir esgarrifances mentre el llegia. La idea d'acabar paralític o sense cames en una cadira de rodes no és una cosa que em faci una il·lusió especial. Qui s'ocuparia de mi?

A la tarda, al bar de l'Alfonso, he revelat el meu pla al Potacoixa. M'apressava la urgència de conèixer una opinió que no fos la meua, i ell, ara com ara, és el meu únic amic. La reacció del Potacoixa es mereix el qualificatiu d'eufòrica. I jo que em pensava que s'horroritaria i que faria mans i mànigues per dissuadir-me'n!

Per un moment he pensat que em prenia el pèl. L'hi he preguntat sense embuts. Llavors m'ha confessat que a ell, d'un quant temps ençà, també li ronda pel pensament la temptació de llevar-se la vida. Sens dubte, de motius no n'hi falten, començant pel seu problema físic, tot i que amb la pròtesi oculta dins dels pantalons i el calçat el dissimula bé.

El Potacoixa no estava al corrent de l'entrevista. Com que al bar no tenien el diari, i això que acostumen a tenir-lo, almenys

fins que el pocavergonya de torn se l'emporta, ha sortit esperitat a comprar-se'n un al quiosc. Em consta l'afició que el meu amic professa als temes luctuosos, inclòs, per descomptat, el suïcidi o la mort voluntària, que és la seva denominació preferida. Afirma que ha estudiat a fons tot el que està relacionat amb aquesta qüestió i que ha llegit una gran quantitat de llibres sobre la matèria.

Hem repassat l'entrevista junts. L'entrevistat, un home de quaranta-cinc anys d'edat i amb vint-i-quatre anys d'experiència a l'ofici, es queixa que als mitjans informatius sempre es parla de la persona que s'ha tirat al tren, però mai de la persona que el conduïa. El seu primer cas de suïcidi va ser el d'una noia de disset anys. Li va costar nou mesos de baixa laboral. Abunda en detalls d'altres suïcidis. Al meu costat, el Potacoixa llegia i comentava amb delectació les respostes de l'entrevistat. S'ha ofert a exercir d'assistent en el meu suïcidi. Fins i tot es concedeix un temps per decidir si m'acompanya en l'aventura. Raona: «És que no em vull quedar sol». No hi ha ni una facció de la seva cara que no expressi entusiasme. De cop i volta, es posa seriós. Em desaconsella que em tiri al metro. «Per Déu, no es pot fer una putada tan grossa als maquinistes». Amb el dit índex assenyala un passatge de l'entrevista en què l'entrevistat explica que encara li apareix en somni la mirada d'un vell tot just un segon abans de ser atropellat.

El Potacoixa ignora que en els meus escrits confidencials l'anomeno Potacoixa.

8

Algú va trucar a la mare per telèfon cap a mitjanit. Algun conegut, algun parent, potser una persona del veïnat la va treure del llit amb intencions que, jutjades des de la meva perspectiva actual d'adult, no em semblen pures del tot.

Torno altra vegada als records de la infància? Al final resultarà que és cert que una persona, quan albira el seu final, repassa

instintivament tota la seva vida. És una cosa que he llegit i sentit més d'una vegada. Em pensava que era una bajanada, però començo a pensar que no ho és. Continuo.

En Raulito i jo dormíem a l'habitació que compartíem, cadascú al seu llit, i l'endemà ens esperava una jornada normal d'escola. Jo devia tenir nou anys. En tot cas, va ser després del viatge a París. Tot d'una es va encendre el llum. La mare, descalça i amb camisa de dormir, ens va despertar a crits i ens va menar pressa a vestir-nos. Mort de son, li vaig preguntar què passava. No hi va haver resposta.

Minuts més tard, tots tres baixàvem l'escala de l'edifici a tota pastilla, la mare amb en Raulito agafat de la mà i jo al darrere. Conjecturo que la mare no volia que els veïns sentissin el soroll de l'ascensor des de casa seva o simplement no va tenir paciència per esperar-lo. A cada replà es girava i em comminava amb un dit sobre els llavis a guardar silenci, encara que jo estava la mar de callat.

Només sortir al carrer ens va colpejar una ràfega de fred hivernal. El cel era completament fosc. Gairebé no es veia ningú sota la llum dels fanals. Les nostres boques expel·lien baf. Al cap d'una estona, la mare, de la punta de la vorera estant, va aconseguir aturar un taxi. Ens vam asseure tots tres al seient del darrere, amb la mare al mig. Jo no sabia on anàvem ni amb quina finalitat, i la mare em va pessigar perquè deixés de fer preguntes. Va assenyalar el clatell del taxista amb una sacsejada enèrgica de barbeta. Aleshores vaig entendre que aquell senyor no podia sentir què dèiem. Em va envair la sensació inquietant que ens havíem escapat de casa i m'afligia la idea d'haver perdut les joguines per sempre. Quina ràbia no haver-me'n emportat cap! Jo tenia el cap ocupat en aquests pensaments. En Raulito s'havia adormit altra vegada. La mare se'l va posar a la falda i el va abraçar.

Vam baixar davant d'un bar, no sabia dir a quin carrer. La mare ens va dir que ens quedéssim quietes davant de l'entrada, sense moure'ns, que de seguida algú ens vindria a recollir i ens tornaria a casa. A continuació va tancar la porta del taxi i se'n va anar, i ens va deixar al meu germà i a mi sols i balbs en una vo-

raera estreta a altes hores de la matinada. En Raulito em va preguntar si li deixava els guants una estona. Li vaig dir que jo també tenia fred i que per què no havia agafat els seus. Li vaig preguntar si tenia por. Va dir que sí. Li vaig dir covard, gallina, capità de les sardines.

No recordo quant de temps vam estar davant d'aquell bar, el meu germà i jo; com a mínim vint minuts, durant els quals no vam veure entrar ni sortir ningú. Darrere dels vidres brillaven unes bombetes vermelles i això és tot el que recordo. Per fi es va obrir la porta. A les orelles ens va arribar un doll de veus i riures embolcallat amb música. Un home alt, amb dificultats per caminar, va sortir a la vorera aferrat a una dona a qui intentava fer un petó als pits sense aconseguir-ho, perquè ella n'esquivava les temptatives, tot i que sense deixar de riure. En Raulito va reconèixer l'home de seguida. «Papa!», va dir. I va arrencar a córrer cap a ell.

9

El Potacoixa em va trucar ahir a la nit, quan jo ja dormia. Em vaig almar pensant que en Nikita havia tingut un accident o estava cobert de sang aliena en un calabós de la policia. Vaig preguntar al Pota si era conscient de l'hora que era. Vaig notar tanta ràbia quan li vaig sentir la veu que per poc se m'escapa anomenar-lo pel sobrenom. Que sí, que el perdoni, però, com que demà se'n va de vacances, s'estima més trucar-me ara, amb la confiança que el que em vol explicar sigui del meu interès.

Des que li vaig revelar (en mala hora!) el meu propòsit per a l'any vinent s'ha aficionat a emprendre investigacions sobre la mort voluntària. Li encanta dir-ne mort voluntària. Es nota que el tema li agrada i que paladeja cada dada, cada concepte, cada citació. Començo a pensar que no em pren seriosament. I si li digués que he descartat el pla, que ja només el considero fruit d'un rampell passatger? Potser així em podria estalviar el seu carregós, indestructible i, per descomptat, pueril entusiasme.

Em va explicar que, en alguns regnes de l'edat mitjana, els cadàvers dels suïcides eren mutilats com a càstig. La pitjor part se l'emportava el cap. Mentre parlava, vaig mirar el despertador. Un quart d'una. Em van venir ganes de penjar. No ho vaig fer. El Pota és el meu únic amic. Vaig tornar a prestar-li atenció. Lligaven el cap a una cavalleria i l'arrossegaven pels carrers en senyal d'advertència per als vius. Després l'exposaven a la plaça o la penjaven a un arbre. Que què en penso.

Quan vaig tornar al llit, m'era impossible agafar el son, no a causa de la dissertació que m'acabava d'encasquetar el Potacoixa, que, la veritat, amb les seves truculències i tot, m'importava un rave, sinó per un tema que m'ocupa amb força aquests dies. Encara no tinc decidit si després de les vacances em reincorporaré o no a l'institut. Quin sentit té continuar treballant i aguantar els companys odiosos, menys dos o tres, i la directora, la més odiosa de tots, i aquestes bèsties que es denominen comunament alumnes? Podria invertir els meus estalvis a passar-m'ho la mar de bé durant un any. Podria viatjar als països que sempre he volgut visitar. El problema és que la Pepa em reté a casa. No la puc endossar al Potacoixa durant tant de temps. Tampoc no vull allunyar-me d'en Nikita. Ni de la mare.

IO

Penso en en Nikita cada vegada que veig una persona tatuada al carrer, al metro o a qualsevol lloc. Temps enrere no em va semblar ni bé ni malament que el meu fill s'hagués apuntat a la moda de gravar-se dibuixos a la pell, a part que, per al poc temps que passàvem plegats, em vaig esforçar en tot moment a tenir-hi una relació exempta de conflictes.

Les normes que les hi imposi la seva mare, que per això va exigir, mitjançant un advocat, la custòdia que jo no li disputava. Per a ella, el fill; per a mi, la gossa. No tinc cap dubte de qui va sortir perdent en el repartiment. A en Nikita la ingenuïtat l'induí a la franquesa. Em xerrava secrets de l'Amalia. «La mare

parla malament de tu», deia. I un altre dia: «La mare porta dones a casa i es fiquen juntes al llit».

El nano havia complert setze anys quan es va tatuar per primera vegada i sense permís matern. No vaig dubtar a alabar-ne el resultat desfavorable. M'estimo més que em vegi com un col·lega que com un pare repressor. No es pot dir que tingui mal gust. Fins i tot estic temptat d'atribuir-li una intenció poètica pel fet d'escollir una fulla de roure, encara que, a causa de la seva mida reduïda, el dibuix només es pot reconèixer des de prop. A partir dels tres metres es converteix en una taca indefinible. El problema és el lloc escollit per tatuar-se la fulla: al bell mig del front. Quan l'hi vaig veure, em vaig haver de mossegar la llengua per no burlar-me'n. Em va revelar tot ufanós que tota la colla havia anat a tatuar-se. «Al front?», li vaig preguntar. No, al front només ell.

Al cap d'un temps es va fer un altre tatuatge, aquesta vegada a l'esquena. Horror: una esvàstica. Simulant ignorància, li vaig preguntar pel significat del dibuix. El pobre infeliç no en tenia ni idea. Al seu parer, l'important era que ara ell i els seus amics portaven el mateix dibuix, que havien adoptat com un símbol identificador de la colla.

Noto que soc incapaç de pensar en el meu fill sense sentir pena. Sovint, si bé cada vegada menys, aixeco una torre de rebuig contra seu i al final jo mateix la faig caure amb una alenada de compassió. No sé fins a quin punt se li pot retreure res a en Nikita, tenint en compte el pare i la mare que li van tocar.

L'Amalia em va citar a la cafeteria del Círculo de Bellas Artes per conversar amb mi sobre el tatuatge nou del nostre fill i discórrer una solució entre tots dos. Que si allò era per a tota la vida, que quina vergonya, que si potser amb una tècnica de raigs làser es podria esborrar el símbol nazi. Vaig mantenir una calma distant, fins al punt que, cada vegada més irritada, ella em va acabar preguntant si no m'importava el que havia fet el nostre fill. Li vaig respondre que em preocupava molt, però que, com que només estava autoritzat a veure el nano les hores estipulades per la jutgessa, sentia que estava lligat de mans per intervenir

en els seus assumptes. L'Amalia em va mirar com dient: «Digue'm que soc incapaç d'educar-lo, digue-m'ho, si us plau, ofèn-me perquè em pugui desfogar i clavar-te per la cara la teva part de culpa». Jo, però, no l'hi vaig dir i ella, diria que decebuda, es va acomiadar amb la seva aspror habitual. «M'odies, oi?».

II

No havia tornat al cementiri des que havíem enterrat el pare. D'això ja fa una pila d'anys. A mi aquests presumptes recessos de pau no m'atrauen ni poc ni gaire. M'avorreixen. Al contrari que al Potacoixa, a qui li encanta fer un tomb de tant en tant pels cementiris de la ciutat i particularment pel de l'Almudena, perquè és gran, abunda en inquilins cèlebres i és a prop de casa seva. Va sobretot a visitar sepultures de famosos, i quan viatja procura repetir l'experiència en altres llocs; també, per descomptat, a l'estranger. Aprofita per fer-hi fotografies. Les penja a internet, me les ensenya. Mira, la tomba d'Oscar Wilde. Mira, la de Beethoven. Així. El cas és que aquest matí he anat al cementiri de l'Almudena justament perquè, com que ell està de vacances, m'estalvio la seva companyia i la seva erudició macabra. No sabia si estava permès accedir-hi amb gossos. Per si de cas, he deixat la Pepa a casa. Després he vist una senyora al cementiri amb un pastor alemany preciós.

La calor pica de valent des de fa uns quants dies. De la parada del 110 fins a la tomba dels avis i del pare hi ha un bon tros. He arribat amb la llengua a fora i la camisa suada. Per acabar-ho d'adobar, la llosa és a ple sol. És de granit sense polir i hi figuren, per ordre cronològic d'inhumació, el nom de l'avi Faustino, el de l'àvia Asunción i el del pare. Estan enterrats caixa sobre caixa, i la següent, l'any vinent, serà la meva. Tenim la concessió per a noranta-nou anys, dels quals ja n'han passat prop de cinquanta.

M'he estirat sobre la llosa. Desitjava experimentar la sensació de reposar al cementiri. No ignoro que és una criaturada, però

qui em veu? Sé per endavant les dates entre les quals haurà transcorregut la meua vida. Poca gent pot afirmar el mateix. La calor de la pedra em traspassava la roba. Damunt meu, cobria el món un cel d'un blau perfecte, sense que cap d'aquelles ratlles blanques dels avions l'embrutés, cosa estranya. Tot d'una m'ha semblat sentir veus que s'acostaven. A l'instant m'he aixecat i me n'he anat. No vull que ningú pensi res estrany de mi.

I2

Em va costar admetre que el pare no era tan bo com semblava. Encara ara, tants anys després, em travessa com una estocada el desig que algunes murmuracions que em van arribar ara fa tant de temps a la facultat sobre la seva conducta fossin infundades. No ignoro el rumor que afirma que cobrava a les seves alumnes en relacions sexuals una millora substancial de la nota i altres favors relacionats amb la carrera universitària, no he sabut mai exactament quins. No tinc cap confirmació d'aquests rumors, però la circumstància que procedissin de fonts diferents i que es produïssin en èpoques separades em fa pensar el pitjor.

De petit, em pensava que la dolenta era la mare. Avui intento compensar amb afecte i companyia aquella equivocació. Una equivocació a mitges, perquè la mare és lluny de merèixer el títol de santa. En descàrrec seu he d'allegar que sovint va haver d'actuar a la defensiva. Amb tot, em consta que de vegades ella, mestra de la dissimulació, va ser l'agressora, encara que les seves accions no adoptessin l'aparença de violentes. Després de donar moltes voltes al tema, arribo a la conclusió que ella era una mica menys culpable que ell.

L'Amalia i jo ens vam adonar que dedicàvem massa temps i energia a fer-nos mal. Superat qualsevol escrúpol d'ordre sentimental, vam desfer el matrimoni acollint-nos a la Llei de divorci exprés del 2005. Els meus pares no es van poder beneficiar de cap opció semblant. La Llei de divorci de l'any 1981 establia

unes traves administratives que resultaven altament dissuasives, en una època, no ho oblidem, en què els espanyols continuaven aferrats als vincles matrimonials indissolubles. La llei prescrivia la separació judicial. A més, imposava com a requisit indispensable per obtenir el divorci que els cònjuges suspenguessin la convivència durant com a mínim un any. El pare i la mare, potser per comoditat o potser per no enfrontar-se al què diran, van preferir perseverar en aquella guerra civil de dos anomenada matrimoni fins que la mort els separés, que és exactament el que va passar. La tarda que vam sepultar el pare, ell tenia quatre anys menys dels que tinc jo ara.

Dècades després, m'és ben igual el que es pogués atribuir al meu pare en el pla de la conducta. Ni absolc ni condemno. Sé que, si ell ressuscités, jo sortiria corrents a tirar-me als seus braços. Com que ell no pot venir amb mi, doncs me n'aniré jo amb ell. Potser és pel conyac que em bec aquesta nit mentre escric, però la veritat és que em reconforta pensar que ell i jo reposarem junts.

13

Havia anat amb els meus amics d'aleshores a una festa a la Ciudad Universitaria. Poc després d'arribar vam compartir unes quantes ratlles de coca. No recordo que em fessin gaire efecte. Allò, de cocaïna, només devia tenir-ne el nom. Després, com que la butxaca no donava per a luxes, vaig beure unes quantes cerveses sense arribar ni de bon tros a emborratxar-me. Vaig flirtejar en un racó amb una francesa que em va fer concebre unes certes il·lusions. Amb un accent ple de gràcia, em va dir que anava un moment al lavabo. Em va costar vint minuts comprendre que no tornaria més. Potser ni tan sols era francesa.

Vaig arribar a casa a les tantes de la matinada. L'hora exacta no la recordo. En vista de la foscor i el silenci, vaig suposar que tots els membres de la meua família dormien. Des que havia entrat a la universitat ningú no em controlava les entrades i les

sortides. De mi s'esperava que aprovés els exàmens; de la resta (els horaris, les companyies, les aficions) no se'm demanaven explicacions. Probablement la mare, que tenia el son lleuger, estava a l'aguait, desitjosa de sentir un senyal que confirmés que havia tornat a casa sa i estalvi. En ocasions com aquesta, procurava moure'm amb sigil, conscient que, de la mateixa manera que jo tenia dret a viure la vida, la meva família tenia dret al descans. Coneixia de memòria la disposició dels mobles, la qual cosa em va permetre travessar la sala a les fosques. Vaig anar de dret al llit, sense passar pel bany i sense encendre el llum per no despertar en Raulito, amb qui, per falta d'espai a casa, continuava compartint habitació.

Al cap de poca estona vaig notar el seu alè a la cara. Em va preguntar en xiuxiuejos, una mica ansiós, si l'havia vist. «Vist a qui? Al pare, a la sala, cobert amb una manta». El problema és que potser jo no prenia el meu germà gaire seriosament. Era gras, portava ulleres, tenia la veu aguda. Li vaig respondre que no havia vist ningú a la sala i que volia dormir. Ell, com si parlés per a ell mateix, va dir: «Llavors deu haver tornat al llit pel seu propi peu». Abans de separar-se del meu costat, li va picar la curiositat per saber si havia pogut lligar aquella nit. «Esclar», li vaig dir. Havia follat amb una francesa darrere d'un arbust. I valia més que s'hagués pres la píndola perquè m'hi havia corregut a dins en abundància. En Raulito, amb la pinta que feia aleshores, no lligava gens i s'havia de conformar amb la masturbació i les meves històries. Em va fer prometre que l'endemà li explicaria els detalls de l'aventura. L'hi vaig prometre i això va ser tot fins que a trenc d'alba la mare va entrar a despertar-nos.

El pare era mort al terra de la sala, estès de panxa enlaire sobre la catifa, amb els ulls oberts, els llavis una mica separats i, tal com m'havia anticipat en Raulito de matinada, cobert amb una manta. La manta, tal com vaig saber més tard, li havia posat per sobre la mare a les onze de la nit perquè no passés fred, persuadida que el pare, que havia arribat a casa feia poc i amb qui havia discutit, estava completament ebri i s'havia quedat estès allà dormint la mona.

Tots tres ens vam mirar un instant, sense saber què fer. A mi se'm va ocórrer posar en dubte que el pare fos mort. Potser s'havia desmaiàt. Fins i tot vaig suggerir que li tiréssim un got d'aigua freda a la cara. La mare, l'única que es va atrevir a acostar-se al cos estès a terra, li va moure el cap amb la punta de la sabatilla per mostrar-me la innegable realitat. «Ara sou orfes de pare i jo, vídua». Ho va dir amb una fredor que exclouïa qualsevol indici de dol. Tot i saber que no serviria per a res, vam acordar trucar per telèfon a urgències.

Quatre dies més tard vam enterrar el pare en una caixa de color avellana. Vaig intentar faltar a la cerimònia al·legant que l'endemà al matí tenia un examen important, però la mare es va mostrar inflexible. No sé per què em costava aguantar-li la mirada. Semblava que s'hagués posat els ulls d'una altra persona. Potser era així com mirava el pare quan estaven sols i ara em tocava a mi ser el destinatari d'aquell gest un xic dur. Avui sospito que es devia sentir culpable i que la mirada que dirigia al seu primogènit de vint-i-tants anys contenia una advertència: que no estava disposada a acceptar més retrets dels que ella mateixa es podia fer. No descarto que per una indiscreció d'en Raulito sabés que jo havia emprès indagacions. Abans de fer cap al tanatori, la mare es va plantar davant meu i em va dir que no havia fet més pel pare senzillament perquè no s'havia adonat de la gravetat de la situació. «Alguna pregunta?». Li vaig dir que no. «Millor», va ser la seva última paraula abans de donar-me un cop brusc a l'esquena.

I4

Últimament emprenc accions amb una forta sensació de comiat. Em dic per a mi que aquesta ha estat l'última vegada que assa-boreixo albercocs, l'última que travesso la Plaza Mayor, l'última que assisteixo a una funció al Teatro Español. Soc com una persona agonitzant sense problemes de salut. Em sembla que abans era més raonable. O més calculador. No ho sé. Potser estic una

mica sol a la vida, sobretot ara que el meu millor, únic amic se n'ha anat de viatge.

El cas és que, mentre deambulava pel carrer a l'espera de recollir la Pepa a la perruqueria canina, m'he fixat en l'església dels jesuïtes i he tingut el caprici de creuar el carrer i entrar-hi per parlar una estona amb la figura crucificada de Jesucrist, que està penjada a la paret, darrere de l'altar. Feia molts anys que els peus no em conduïen a la casa del Senyor.

La religió no va estar gaire present a casa, quan en Raulito i jo érem petits. Vam ser batejats i vam rebre la primera comunió per pur tràmit, per fer contents els avis materns, que eren força pesats en matèria de fe i en altres matèries, i per evitar possibles situacions discriminatòries a l'escola. Com que el pare i la mare no anaven mai a missa, el meu germà i jo tampoc. Es veu que l'avi Faustino es vantava del seu ateisme. A en Nikita no el vam batejar. L'Amalia era partidària que el nen decidís quan fos gran si volia ser batejat o no, i a mi, francament, m'era igual.

M'he assegut en un banc de la tercera fila. Una vegada vaig llegir que era el lloc habitual de l'almirall Carrero Blanco quan oïa missa diària en aquesta parròquia. Potser també el va ocupar el matí en què una bomba el va fer saltar pels aires no gaire lluny d'allà. El que no sé és si seia a la dreta o a l'esquerra del passadís central.

El crucificat té unes dimensions considerables. M'imagino l'almirall mussitant-li pregàries. «Assegura'm, Senyor, la unitat d'Espanya, ajuda'm a aturar el comunisme i a posar fre a la maçoneria, i després porta'm a la teva presència, amén». I sí, Déu se'l va endur a les altures amb la intercessió d'ETA, mentre que el tema de la unitat de la pàtria continua a l'aire, com qui diu, i, pel que fa als altres temes, doncs ja es veurà què decideixen els homes i la Història.

El Crist de l'església de Sant Francesc de Borja té la cara tombada cap a un costat. No hi havia manera que em mirés. Li he dit en xiuxiuejos aquestes o semblants paraules: «Si m'envies un senyal, abandono el meu propòsit. Guanyaries un adepte. Em conformo que giris la cara cap a mi, em facis l'ullet, moguis un peu, el que vulguis, i a canvi renunciaré a la idea de matar-me».